

Про затвердження Порядку надання
грифів навчальній літературі
та навчальним програмам

Відповідно до абзаців восьмого та дванадцятого частини другої статті 54 Закону України «Про повну загальну середню освіту» та з урахуванням частини першої статті 75 Закону України «Про освіту», абзацу другого статті 25 Закону України «Про дошкільну освіту», абзацу восьмого частини третьої статті 7 Закону України «Про професійну (професійно-технічну) освіту», частини третьої статті 21 Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків»

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Порядок надання грифів навчальній літературі та навчальним програмам (далі – Порядок), що додається.

2. Установити, що:

грифи Міністерства освіти і науки України та схвалення предметних комісій Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України, надані до дня набрання чинності цим наказом, діють до закінчення строку, на який їх надано, або до їх скасування відповідно до розділу V Порядку;

свідоцтва Міністерства освіти і науки України «Про визнання відповідності педагогічним вимогам», надані до дня набрання чинності цього наказу, діють до 01 вересня 2021 року.

3. Визнати таким, що втратив чинність, наказ Міністерства освіти і науки України від 17 червня 2008 року № 537 «Про затвердження Порядку надання навчальній літературі, засобам навчання і навчальному обладнанню грифів та свідоцтв Міністерства освіти і науки України», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 10 липня 2008 року за № 628/15319.

4. Директорату шкільної освіти (Осмоловський А.) забезпечити подання цього наказу на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України в установленому законодавством порядку.

5. Департаменту забезпечення документообігу, контролю та інформаційних технологій (Єрко І.) в установленому порядку зробити відмітку у справах архіву.

6. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.

7. Контроль за виконанням цього наказу залишаю за собою.

Т. в. о. Міністра

Любомира МАНДЗІЙ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства освіти і науки
України

_____ 2020 року № _____

ПОРЯДОК
надання грифів навчальній літературі та
навчальним програмам

I. Загальні положення

1. Цей Порядок визначає механізм надання навчальній літературі та навчальним програмам (далі – об’єкти грифування) грифів «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» та «Схвалено для використання в освітньому процесі» (далі – гриф).

2. Надання грифа об’єктам грифування є рекомендацією для використання їх в освітньому процесі закладів дошкільної, закладів освіти, що забезпечують здобуття повної загальної середньої освіти, закладів спеціалізованої та професійної (професійно-технічної) освіти.

3. У цьому Порядку терміни вживаються в таких значеннях:

навчальна література – електронні підручники та навчальні посібники, підручники, навчальні та навчально-методичні посібники;

навчальна програма – програма у сфері дошкільної освіти, модельна навчальна програма у сфері повної загальної середньої освіти, програма з психолого-педагогічної та корекційно-розвиткової роботи.

4. Гриф надається такій навчальній літературі:

1) електронним підручникам – електронним навчальним виданням із систематизованим викладом навчального матеріалу, що відповідає освітній програмі, містить цифрові об’єкти різних форматів та забезпечує інтерактивну взаємодію;

2) електронним навчальним посібникам – електронним навчальним виданням, що доповнюють або частково замінюють підручники, містять практичні завдання та/або вправи із певного навчального предмета (інтегрованого курсу) (далі – навчального предмета);

3) навчальним посібникам – навчальним виданням, що доповнюють або частково замінюють підручники, містять практичні завдання та/або вправи із

певного навчального предмета, професійно-практичної підготовки, атласам та картам навчальним;

4) навчально-методичним посібникам – друкованим навчальним виданням, що містять матеріали з методик викладання, виховання, напрямів психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг (допомоги);

5) підручникам – друкованим навчальним виданням із систематизованим викладом навчального матеріалу, що відповідають модельним навчальним програмам у сфері повної загальної середньої освіти, освітнім програмам з професійно-практичної підготовки. До підручників також належить Буквар.

5. Гриф надається таким навчальним програмам:

1) модельним навчальним програмам у сфері повної загальної середньої освіти – навчальним виданням, що визначають орієнтовну послідовність досягнення очікуваних результатів навчання учнів, зміст навчального предмета та види навчальної діяльності учнів;

2) програмам з психолого-педагогічної та корекційно-розвиткової роботи – навчальним виданням, що визначають напрями психолого-педагогічної та корекційно-розвиткової роботи, їх відповідне змістове наповнення з урахуванням особливостей психофізичного розвитку дітей з особливими освітніми потребами;

3) програмам у сфері дошкільної освіти – навчальним виданням, що визначають єдиний комплекс (один чи декілька) освітніх компонентів, спланованих і організованих для набуття вихованцями компетентностей, визначених Базовим компонентом дошкільної освіти.

6. Гриф надається об'єктам грифування, що відповідають:

законодавству, зокрема Базовому компоненту дошкільної освіти, державними стандартами загальної середньої освіти, стандартами спеціалізованої освіти, державними стандартами професійної (професійно-технічної) освіти (далі – стандарти освіти);

принципам науковості, системності, лаконічності, наочності, доступності, формування світогляду, моральних і естетичних рис особистості, логічної послідовності та внутрішньопредметних і міжпредметних зв'язків, методичної та дидактичної спроможності, технологічної придатності, рівності та недискримінації;

віковим та психофізіологічним особливостям розвитку (сприймання, пам'ять, увага, мислення, мотивація) здобувачів освіти, навчально-пізнавальної діяльності, професійно-практичній спрямованості.

7. Гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» надається об'єктам грифування:

навчальним програмам, визначеним підпунктами 1 і 3 пункту 5 розділу I цього Порядку;

підручникам відповідно до Порядку конкурсного відбору підручників (крім електронних) для здобувачів повної загальної середньої освіти і педагогічних працівників, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 17 липня 2019 року № 1002, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 12 серпня 2019 року за № 902/33873;

підручникам, що використовувалися в освітньому процесі та можуть бути повторно видані без проведення конкурсного відбору відповідно до законодавства.

Пропозиції щодо надання грифа «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» готуються та вносяться до МОН установою, що належить до сфери його управління (далі – Установа). МОН визначає одну або декілька Установ шляхом видання наказу.

Гриф «Схвалено для використання в освітньому процесі» надається всім іншим об'єктам грифування, що визначені цим Порядком.

8. Рішення щодо надання грифа «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» приймає МОН шляхом видання наказу.

Пропозицій щодо надання грифа «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» об'єктам грифування, визначеним в абзацах другому та четвертому пункту 7 розділу I цього Порядку, ухвалюють предметні (галузеві) експертні комісії (далі – Комісії), утворені Установою, на підставі експертних висновків комплексної експертизи (далі – експертиза), що включає науково-методичну, психолого-педагогічну та антидискримінаційну складову, а також (за рішенням Комісії) може включати художньо-технічну складову.

Рішення щодо надання грифа «Схвалено для використання в освітньому процесі» приймають Комісії на підставі експертних висновків шляхом оформлення відповідного протоколу.

9. Датою надання грифа «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» вважається дата видання відповідного наказу МОН, а грифа «Схвалено для використання в освітньому процесі» – дата прийняття Комісією рішення про його надання.

10. З метою обліку надання грифів об'єктам грифування ведеться Каталог надання грифів навчальній літературі та навчальним програмам (далі – Каталог), до якого вносяться відомості про об'єкт грифування, його назву, вид, визначений пунктами 4 та 5 розділу I цього Порядку, автора (авторів),

найменування видавця (виробника, постачальника), гриф та підставу його надання, строк дії грифа, призначення (тип закладу освіти, рівень освіти, назва професії(й) тощо).

11. Безоплатний і вільний доступ осіб до інформації, що міститься в Каталозі, здійснюється через офіційний вебсайт МОН.

12. Забезпечення надання об'єктам грифування грифів, затвердження складу Комісій, організація їх роботи, проведення експертизи, формування Каталогів здійснює Установа відповідно до установчих документів.

13. Електронні версії (копії, аналоги) об'єктів грифування, а також об'єкти грифування, що перекладені мовами корінних народів і національних меншин, надруковані збільшеним або рельєфно-крапковим шрифтом (за умови отримання позитивної експертної оцінки про відповідність перекладу їх змістових частин змісту оригінальних об'єктів грифування, адаптації завдань та ілюстративної частини об'єкта грифування до психофізичних особливостей сприймання осіб з порушенням зору), мають грифи оригінальних об'єктів грифування.

14. Для об'єктів грифування, наведених у підпунктах 1 і 2 пункту 4 розділу I цього Порядку, відомості щодо грифа (вид грифа, дата надання грифа та порядковий номер у Каталозі) зазначаються у вихідних даних.

Для об'єктів грифування, наведених у підпунктах 3-5 пункту 4 та пункту 5 розділу I цього Порядку, вид грифа зазначається на титульній сторінці (за наявності) або на обкладинці під назвою об'єкту грифування (у підзаголовкових відомостях), а дата надання грифа та порядковий номер у Каталозі вказуються на звороті титульної сторінки (за наявності) або на звороті обкладинки.

15. Гриф надається строком на п'ять років та спливає 01 липня відповідного року.

За рішенням Комісії зазначений строк може бути:

скорочено у разі внесення змін до стандартів освіти, навчальних програм, інших обґрунтованих причин, що впливають на зміст та подання навчального матеріалу (наприклад, зміни правопису, наукові відкриття тощо).

продовжено строком до трьох років за умови отримання позитивної експертної оцінки, що об'єкт грифування відповідає змісту та очікуваним результатам навчання (виховання) стандартів освіти.

Якщо строк дії грифа скорочено або продовжено, до Каталогів вносяться відповідні записи.

II. Організація роботи Комісії

1. Комісія – це колегіальний орган, що забезпечує проведення експертизи об'єктів грифування та прийняття рішень щодо рекомендацій для використання їх в освітньому процесі.

2. Основними завданнями Комісії є:
проведення експертизи;
розгляд експертних висновків щодо можливості використання об'єкта грифування в освітньому процесі;
ухвалення рішення щодо надання грифа «Схвалено для використання в освітньому процесі», скорочення або продовження строку дії грифа;
ухвалення рішення стосовно подання до МОН пропозицій щодо надання грифа «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України»;
підготовка пропозицій щодо вдосконалення процедури проведення експертизи.

3. Комісії формуються на засадах відкритості, прозорості та гласності як предметні, галузеві (за напрямками професійної підготовки). Також створюється Комісія з проведення антидискримінаційної експертизи.

4. Комісії формуються в складі від 9 до 19 осіб (непарна кількість).

5. Основними принципами діяльності Комісії є законність, обґрунтованість, відкритість, прозорість, об'єктивність, неупередженість прийняття рішень.

6. Комісія створюється у складі голови Комісії, його заступника, відповідального секретаря та її членів.

Голова Комісії та відповідальний секретар організують роботу Комісії. Відповідальним секретарем є працівник Установи, на якого покладаються обов'язки щодо ведення документації Комісії.

З метою залучення провідних фахівців у сфері освіти і науки для проведення експертизи об'єктів грифування можуть створюватися експертні групи.

7. Очолюють Комісії провідні вчені відповідної освітньої галузі або наукової сфери. У разі відсутності голови Комісії його обов'язки покладаються на заступника голови Комісії.

8. До складу Комісії можуть входити наукові та науково-педагогічні працівники, викладачі закладів професійної (професійно-технічної) та післядипломної педагогічної освіти, вчителі та методисти, перекладознавці та

перекладачі, психологи, фахівці в галузі інформаційних технологій, представники інститутів громадянського суспільства тощо.

Членами Комісії з проведення антидискримінаційної експертизи є фахівці, які пройшли відповідне навчання для проведення цієї експертизи.

9. До складу Комісії не можуть входити автори підручників (у тому числі електронних), гриф яким надано протягом останніх п'яти років, та представники видавців (виробників, постачальників), близькі особи зазначених осіб, коло яких визначено законодавством, та особи, що мають конфлікт інтересів.

10. Кандидатури до складу Комісій та експертних груп можуть бути рекомендовані науковими установами, закладами освіти, інститутами громадянського суспільства, організаціями роботодавців тощо.

Зазначені кандидати повинні мати: відповідну фахову освіту, як правило, науковий ступінь та/або вчене звання (для наукових та науково-педагогічних працівників), досвід педагогічної, науково-педагогічної, наукової чи практичної діяльності не менше п'яти років у відповідній сфері, знати науково-методичні та психолого-педагогічні вимоги щодо викладання предметів, методик та технологій навчання й виховання, володіти навичками проведення експертизи.

Оголошення про добір кандидатур до складу Комісій та експертних груп оприлюднюється на вебсайті Установи, офіційному вебсайті МОН.

11. Склад Комісій, експертних груп та відповідальних секретарів затверджується наказом Установи та оприлюднюється на її вебсайті.

12. Кожен член Комісії, експертної групи зобов'язаний не допускати конфлікту інтересів.

Перед початком засідання Комісії, якщо має місце конфлікт інтересів, член Комісії зобов'язаний повідомити про це і пояснити суть конфлікту інтересів.

Член Комісії, щодо якого є підстави вважати, що він має конфлікт інтересів з обговорюваного питання, участі в обговоренні та голосуванні не бере. Члени Комісії можуть заявити про наявність конфлікту інтересів в інших членів Комісії.

13. Засідання Комісії вважаються правоможними, якщо на ньому присутні більше половини її членів. Рішення приймаються шляхом голосування простою більшістю голосів від складу Комісії.

У разі рівного розподілу голосів голос голови Комісії є вирішальним.

З метою уникнення необ'єктивного розгляду питання чи упередженого прийняття рішення, член Комісії, який не підтримує пропозиції, може викласти у письмовій формі свою окрему думку, що додається до протоколу засідання.

14. Комісія самостійно визначає регламент і форми своєї діяльності. Засідання Комісії може проводитися дистанційно, зокрема за допомогою спеціальних інформаційних ресурсів. У разі проведення дистанційного засідання Комісій, засідання супроводжується обов'язковою відео- або аудіофіксацією процесу розгляду питань та прийняття рішень. У такому разі відео- та аудіозаписи є невід'ємними частинами протоколів засідань Комісій.

15. Протоколи та витяги з протоколів засідань щодо прийняття рішення Комісії підписує її голова (за його відсутності – заступник) та відповідальний секретар Комісії.

16. З метою удосконалення проведення експертизи Установою можуть бути надані методичні рекомендації, проведені тренінги (наради) для членів Комісій та експертних груп.

III. Подання документів для отримання грифа

1. Для отримання грифа автор (автори), видавець (виробник, постачальник) або інші фізичні та юридичні особи – суб'єкти підприємницької діяльності, що мають виключні права на використання об'єкта грифування (далі – заявник), звертаються з листом-клопотанням до Установи.

У листі-клопотанні зазначаються: повна назва та вид об'єкта грифування, автор(и) (прізвище, ім'я, по батькові (за наявності), місце роботи, посада, науковий ступінь, вчене звання (за наявності), тип закладу освіти, для якого призначено об'єкт грифування, інформація щодо наявності виключних прав на використання об'єкта грифування, контактний телефон та електронна пошта заявника.

2. До листа-клопотання додають такі документи:

2.1. Для об'єктів грифування, наведених у підпунктах 1 і 2 пункту 4 розділу I цього Порядку:

два примірники на цифрових носіях або відповідне посилання (у разі його розміщення на вебсайті, вебплатформі, хмарному середовищі тощо) з повним доступом до нього для не менше двох осіб;

методичні рекомендації щодо використання об'єкта грифування в освітньому процесі;

інструкцію з інсталяції та/або настанову користувачу;

копію сертифікату Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України (якщо робота потребує обробки персональних даних, вебсайту, вебплатформи, де планується розміщення об'єкта грифування);

згода на обробку персональних даних відповідно до Закону України «Про захист персональних даних» (для фізичних осіб);

договір про надання послуг з проведення експертизи у двох примірниках, підписаних заявником;

інші документи за бажанням заявника (рецензії, копія Свідоцтва про реєстрацію авторських прав на твір, авторизаційний лист або договір дистрибуції, копія висновку державної санітарно-епідеміологічної експертизи тощо).

2.2. Для об'єктів грифування, наведених у підпунктах 3-5 пункту 4 та пункті 5 розділу I цього Порядку:

два примірники рукопису авторських/видавничих оригіналів або оригінал-макетів об'єктів грифування українською мовою, а також, у відповідних випадках, іноземними мовами, мовами корінних народів та національних меншин. Візуальні матеріали (ескізи ілюстрацій, малюнків, схем, фото або опис зображувального ряду тощо) мають бути розміщені на сторінках з відповідними текстами;

згода на обробку персональних даних відповідно до Закону України «Про захист персональних даних» (для фізичних осіб);

договір про надання послуг з проведення експертизи у двох примірниках, підписаних заявником (окрім об'єктів грифування зазначених у пункті 5 розділу I цього Порядку);

інші документи за бажанням заявника (електронна версія (копія, аналог) об'єкта грифування, рецензії, редакційний висновок тощо).

3. Подання матеріалів відповідно до пункту 2 розділу III цього Порядку може здійснюватися в електронній формі через спеціалізоване програмне забезпечення (наприклад, спеціальний інформаційний ресурс).

4. Подані матеріали реєструються в Установі та у строк до п'яти робочих днів передаються голові Комісії для організації здійснення експертизи.

IV. Проведення експертизи та надання грифа

1. Експертизу об'єкта грифування здійснюють не менш двох членів Комісії та/або експертної групи, що визначені її головою (за його відсутності – заступником) із урахуванням професійної підготовки, фахової спеціалізації, місця роботи членів Комісії та/або експертної групи.

Протягом двох місяців після отримання відповідних матеріалів члени Комісії та/або експертної групи подають для розгляду на засіданні Комісії у вигляді розгорнутого та обґрунтованого експертного висновку оцінку якості об'єкта грифування, відповідності його змісту науково-методичним і психолого-педагогічним вимогам відповідно до пункту 6 розділу I цього Порядку.

До експертного висновку додаються (за наявності) конкретні зауваження, що мають бути опрацьовані під час доопрацювання об'єктів грифування.

2. Експертиза проводиться з урахуванням принципів професійності, об'єктивності, неупередженості, конфіденційності та компетентності.

3. Експертиза здійснюється кількома Комісіями, якщо об'єкт грифування: охоплює компетенції різних рівнів, галузей освіти; потребує проведення кількох предметних (галузевих) експертиз.

На підставі позитивних експертних висновків Комісій об'єкту грифування надається лише один гриф.

4. У разі виявлення під час експертизи ознак дискримінації об'єкт грифування за рішенням Комісії подається на додаткову антидискримінаційну експертизу, що проводиться членами відповідної Комісії.

Рішення Комісії з проведення антидискримінаційної експертизи разом з експертними висновками щодо додаткової антидискримінаційної експертизи протягом п'яти робочих днів після проведення її засідання передаються до Комісії, що ініціювала зазначену експертизу, для прийняття нею остаточного рішення.

5. Комісія на підставі розгляду експертних висновків ухвалює одне із таких рішень:

надати гриф «Схвалено для використання в освітньому процесі»;

рекомендувати МОН надати гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України»;

направити об'єкт грифування на розгляд іншим Комісіям у випадках, зазначених у пунктах 3 і 4 розділу IV цього Порядку;

направити об'єкт грифування на доопрацювання;

відхилити об'єкт грифування.

6. Протягом п'яти робочих днів з дня ухвалення рішення Комісії, протокол її засідання або витяг з нього разом із матеріалами розгляду відповідальний секретар передає до Установи.

7. У разі прийняття Комісією рішення про необхідність доопрацювання об'єкта грифування (у випадку розгляду кількома Комісіями – однією з них) заявнику надсилається витяг з протоколу разом з копіями експертних висновків.

Доопрацьований об'єкт грифування разом з обґрунтованою відповіддю на зауваження, зазначені в експертних висновках, надсилається заявником протягом дев'яноста календарних днів з дня отримання витягу з протоколу для повторного розгляду Комісією. У такому випадку приймається рішення щодо проведення експертизи доопрацьованого об'єкта грифування.

У разі порушення заявником авторських прав та/або академічної доброчесності, неякісного доопрацювання об'єкта грифування або його не

подання у строк, встановлений абзацом другим цього пункту, Комісія приймає рішення про відхилення об'єкта грифування.

8. У разі прийняття Комісією рішення про відхилення об'єкта грифування Установою заявнику надсилається витяг з протоколу разом з експертними висновками.

Об'єкт грифування, що був відхилений, може бути повторно подано на розгляд Комісії після доопрацювання не раніше ніж через шістьдесят календарних днів з дати прийняття рішення про його відхилення.

9. Експертиза об'єктів грифування (за винятком об'єктів грифування, зазначених у пункті 5 розділу I цього Порядку) здійснюється на підставі договору про надання платних послуг з проведення експертизи відповідно до переліку платних послуг, які можуть надаватися бюджетними науковими установами, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 липня 2003 року № 1180, і переліку платних послуг, які можуть надаватися закладами освіти, іншими установами та закладами системи освіти, що належать до державної та комунальної форми власності, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2010 року № 796.

Форма договору про надання платних послуг з проведення експертизи розробляється Установою та оприлюднюється на її вебсайті та/або на спеціальному інформаційному ресурсі.

Експертиза об'єктів грифування, що проводиться відповідно до абзацу четвертого пункту 15 розділу I та пункту 2 розділу V цього Порядку, здійснюється безоплатно.

Установа забезпечує оплату праці експертів у розмірах, передбачених за складання висновку в цілому (зведеного висновку) щодо об'єкта наукової та науково-технічної експертизи, норма оплати якої розраховується відповідно до наказу Міністерства соціальної політики України від 20 березня 2017 року № 434 «Про затвердження Норм оплати праці експертів, які залучаються для проведення державної наукової та науково-технічної експертизи, що проводяться за рахунок коштів державного бюджету», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 03 квітня 2017 року за № 442/30310.

10. Усі матеріали, що стосуються розгляду Комісіями об'єктів грифування, зберігаються Установою протягом строку дії грифа (у разі його надання), а в інших випадках – один рік, що починає відраховуватися від дати реєстрації листа-клопотання заявника в Установі.

V. Скасування грифа

1. Гриф скасовується у разі встановлення:
неякісної редакційної підготовки виготовленого об'єкта грифування або його поліграфічного виконання;

відмінностей між змістовою частиною (текст, ілюстрації, схеми тощо) виготовленого об'єкта грифування та рукописом (примірником електронного видання), що подавався для отримання грифа (з урахуванням здійснених доопрацювань відповідно до цього Порядку);

непрацездатності цифрових об'єктів різних форматів виготовленого об'єкта грифування;

невідповідності виготовленого об'єкта грифування пункту 6 розділу I цього Порядку, вимогам технічної документації, чинними на дату розгляду питання щодо скасування грифа;

порушення авторських прав та/або академічної доброчесності;

зміни або спотворення видавцем (виробником, постачальником) виду грифа.

2. З метою встановлення підстав для скасування грифа проводиться додаткова експертиза відповідно до пунктів 1-4 розділу IV цього Порядку. Для уникнення упередженого ставлення, сумнівів у обґрунтованості експертних висновків додаткову експертизу проводять інші члени Комісії та/або експертної групи, які не брали участь у проведенні експертизи, на підставі якої був наданий гриф.

3. За результатами не менш як двох експертних висновків Комісія ухвалює одне із таких рішень:

залишити попередньо прийняте рішення без змін;

скасувати гриф «Схвалено для використання в освітньому процесі»;

рекомендувати МОН скасувати гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України».

4. Рішення про скасування грифа вноситься до Каталогу та доводиться до відома заявника, закладів освіти та громадськості.

Генеральний директор
директорату шкільної освіти

Андрій ОСМОЛОВСЬКИЙ